

LA PROMOCIÓ ESPORTIVA A CIUTAT VELLA

EDUARD CABÚS. Divisió de Serveis Personals, Districte de Ciutat Vella

El procés de transformació de Ciutat Vella es fonamenta en dos eixos d'intervenció: rehabilitació de l'entorn urbanístic i revitalització de la gent que viu o treballa en aquest entorn. Tots dos eixos han tingut un creixement paral·lel al llarg dels darrers 12 anys i ha estat un element estratègic de l'Ajuntament dimensionar i donar importància a tots dos per al seu reforçament mutu.

Fou l'Ajuntament qui va tenir la iniciativa i va donar el principal impuls de transformació del districte, tanmateix, des del primer moment, es va comptar amb la complicitat de la societat civil, pública o privada, implicada o interessada en el territori, complicitat que caracteritza el "model Barcelona", que tan bon resultat va donar el 1992 amb les millors olimpíades de la història, i que està donant en la millora de Ciutat Vella.

La revitalització és l'objectiu que ha compartit la programació esportiva del Districte amb la resta dels programes de Serveis Personals; des del primer moment ha volgut compartir la visió i ha participat del procés. Cal entendre l'esport com una realitat oberta, que comparteix significat amb els conceptes d'educació, prevenció, promoció, integració... lligats a la globalitat de la tasca dels Serveis Personals i de revitalització del districte. Els objectius estratègics del programa són:

- Centrar les inversions públiques a aconseguir instal·lacions esportives punteres que, a més de garantir la seva sostenibilitat econòmica, siguin un reclam que faciliti el trànsit de ciutadans es vis-

quin com a serveis per als seus habitants. Un objectiu similar, aplicat per altres sectors i altres administracions, ha permès la ubicació en el districte d'universitats, residències d'estudiants, centres culturals, museus... i ha provocat un important canvi d'usos i maneres de viure i interpretar l'entorn.

- Entendre les activitats de promoció esportiva en la franja d'edat escolar com a vehicles de promoció social i personal dels infants. La infància sempre ha estat considerada fonamental en el desenvolupament de les polítiques de Serveis Personals, ja que en la infància hi ha la llavor de la transformació futura. La creació en el districte del Consell de la Infància és una mostra de la voluntat d'intervenció. Una bona part del desenvolupament d'aquest escrit se centrarà a descriure la promoció esportiva de la infància.

- Entendre les activitats físiques amb la gent gran en termes de salut i, sobretot, en termes de relació personal. La gran proporció de gent gran que viu al districte i les seves característiques d'aïllament i pobresa demanen una intervenció decidida.

- Corresponsabilitzar el teixit d'entitats esportives en les línies d'intervenció del Districte. Ja esmentàvem abans el model Barcelona de gestió de serveis. En el camp de l'esport tenim una gran tradició de clubs i associacions esportives amb capacitat, coneixement i desig de participar en la transformació del districte, des del seu sector. Aquest és un recurs que l'Ajuntament vol potenciar, i com més

endavant veurem, en l'esport hi té una bona oportunitat. Corresponsabilitzar també vol dir participar, per acostar l'administració al ciutadà i demanar-li la seva gestió en la implementació de les polítiques. No es tracta només d'atendre demandes i reivindicacions, es tracta de treballar conjuntament la solució dels problemes, de gestionar plegats la ciutat.

- Trobar un equilibri en el desenvolupament de l'esport per a tothom i l'esport de competició. Des de les vesants més puristes de la pedagogia, la competició s'ha vist com la bèstia negra de l'esport, i des d'aquest supòsit a les escoles es va avorrit la gent amb l'esport o es va deixar de fer. Una vegada deixem fora el gran espectacle de determinades competicions esportives, cal treballar la competició com a eina de suport a la promoció esportiva i, ben dimensionada, és desitjable que totes dues maneres d'entendre l'esport convisquin a les instal·lacions esportives.

Aquestes línies són les que impregnen el desenvolupament del programa d'esports, el qual es divideix en tres grans blocs d'actuació: instal·lacions municipals esportives, suport a les entitats i participació i activitats de promoció esportiva.

Instal·lacions municipals esportives

Situació actual

Les dades d'explotació de les instal·lacions municipals esportives del districte són prou importants: 10 ins-

instal·lacions, utilitzades per 24.000 usuaris, que al llarg de l'any fan 1.150.000 usos, amb un volum econòmic d'ingressos i despeses que ronda els 560 milions de pessetes, i amb més de 100 treballadors directes que possibiliten el seu funcionament. Les característiques de les instal·lacions són molt diverses; podem anar des de la petita pista poliesportiva del carrer Aurora, fins als grans complexos poliesportius de Folch i Torres o Sant Sebastià. Totes les instal·lacions municipals es gestionen amb contractes de concessió. En total 8 clubs o associacions esportives aporten el tarannà, l'especialitat, la creativitat i el voluntariat per permetre que 107 entitats tinguin en aquestes instal·lacions el seu marc de referència de les activitats esportives.

Resum de les grans xifres de les instal·lacions municipals esportives de Ciutat Vella durant l'any 1997

Nombre de instal·lacions municipals	10
Usuaris	24.000
Usos	1.150.000
Pressupost d'ingressos i despeses	560.000.000 ptes.
Persones que hi treballen	100
Nombre d'entitats gestores	8
Nombre d'entitats usuàries	107

Un dels objectius estratègics que cal treballar en aquest camp feia referència a la qualitat que havien de tenir les instal·lacions del districte, per potenciar la tasca de rehabilitació urbanística de l'entorn i de revitalització de la gent que

hi viu. El present i el futur d'aquest bloc és molt positiu; no cal descriure allò que ja està fet, però sí els grans projectes d'intervenció per al futur, que són:

L'actual Poliesportiu del Raval ha estat la referència a millorar. Tenir un poliesportiu cobert, incapaç d'oferir serveis complementaris, impossibilita comptar amb abonats de quota mensual que permetin la seva sostenibilitat econòmica. Això fa que hagi de dependre de potencials ingressos municipals. La conseqüència és una davallada en la qualitat del servei, un deteriorament de l'edifici, una manca de promoció esportiva i uns preus que impedeixen l'accés a importants sectors de població propers a la instal·lació. Tot i el Poliesportiu del Raval, molts veïns diuen que el Raval no té poliesportiu. Per corregir aquesta situació està prevista una inversió municipal centrada en l'ampliació de la instal·lació que permeti una major diversitat d'activitat i un major nombre d'usos. La línia de les millores se centrarà en la creació d'una pista poliesportiva exterior adscrita a la instal·lació, la construcció de sales polivalents per a la pràctica del *fitness* i d'activitats de grup, i la reparació dels elements malmesos.

El projecte del Poliesportiu del Marítim sorgeix amb la voluntat de superar l'experiència del Poliesportiu del Raval. Es tracta d'una nova construcció sobre l'estructura de l'antiga piscina del Marítim. Ubicada en primera línia de mar, amb accés directe a la platja, amb una petita piscina i espais complementaris per a la pràctica del *fitness* i activitats

de grup. La seva especialització dependrà de les propostes i la capacitat d'inversió dels gestors que es presentin al concurs. En qualsevol cas, serà alguna cosa més que un poliesportiu i això li permetrà tenir una explotació de més qualitat.

L'ampliació de les Pistes de la Maquinista, a la Barceloneta, per fer-les reglamentàries i millorar l'enllumenat, és una intervenció urgent després de l'en-derrocament de la Pista Poeta Boscà. Posteriorment hi ha el projecte d'ampliar de vestidors i crear una tercera pista poliesportiva a l'espai sobrer de l'entorn.

La Piscina Folch i Torres, construïda fa més de 30 anys, és la piscina coberta més antiga de la ciutat i l'única de l'època que està funcionant. Cal la modernització de les instal·lacions, amb una important inversió que permeti crear espais polivalents i ampliar la làmina d'aigua. Serà un complex esportiu, al cor de la ciutat, amb una perfecta dotació de transports públics i amb un potencial d'activitats comparables a Picornell o Sant Sebastià.

La garantia que aquestes instal·lacions municipals esportives siguin un servei de ciutat, però també per als habitants de Ciutat Vella, la donen els plecs de condicions reguladores de les concessions, el seguiment del dia a dia de la instal·lació i, sobretot, el moviment associatiu del districte, que no deixarà passar l'oportunitat d'utilitzar i gaudir d'unes instal·lacions llargament reivindicades.

Suport a les entitats i participació

S'esmentava també com a objectiu estratègic corresponsabilitzar la resta del teixit d'entitats esportives en les línies d'intervenció consensuades amb l'Ajuntament. Aquesta corresponsabilització té la seva gran expressió en la gestió de les instal·lacions municipals esportives del districte, esmentada a l'apartat anterior. Hi ha 8 entitats que gestionen les instal·lacions municipals esportives i 107 entitats que les utilitzen. Aquest ja és un indicador del suport que es dona a les entitats.

L'actuació municipal en les instal·lacions és clarament compensatòria, ja en el districte hi ha molt poques instal·lacions esportives privades, i les poques que hi ha han de tenir una projecció de ciutat per ser sostenibles, amb la qual cosa no són un recurs de zona, sinó un servei de ciutat.

Cal conèixer les entitats del districte que treballen l'esport i integrar-les en la xarxa perquè siguin també un recurs revitalitzador. Són eines per a aquesta intervenció les subvencions a entitats, el suport logístic per a la realització d'activitats i el Consell de l'Esport del Districte.

Activitats de promoció esportiva

Antecedents

Fa 15 anys l'Ajuntament de Barcelona va crear les escoles d'iniciació esportiva a la Ciutat, i aquestes es van organitzar, prenent com a referència territorial

els districtes, per millorar quantitativa i qualitativa el nivell d'activitats esportives extraescolars de les escoles o de les instal·lacions esportives municipals. El procés en un primer moment va estar conduït per l'Ajuntament, però a la seva posterior evolució hi ha hagut un procés d'emancipació d'aquestes escoles, que s'han constituït en associacions esportives i que han sabut trobar missions i clients més enllà de les línies programàtiques municipals.

A la franja escolar les escoles d'iniciació esportiva oferien una activitat que entrava en competència amb les associacions de pares de les escoles o amb la tasca de promoció esportiva dels clubs. I si fa 15 anys l'Ajuntament tenia una voluntat d'intervenció directa, només algun any després va evolucionar cap a la complicitat amb les entitats aportant coordinació i ajuda, però potenciant al màxim l'especificitat i capacitat personalitzada d'aquestes. El canvi de rol de les escoles d'iniciació esportiva ha estat un element més d'aquesta evolució.

A Ciutat Vella les coses han estat diferents per dos motius: la revitalització també s'havia de centrar en una infància especialment maltractada i, llevat de meritòries excepcions, no hi havia associacions de mares i pares capaces de generar paquets d'activitats extraescolars. En el nostre context l'escola d'iniciació esportiva no entrava en competència amb ningú, per la qual cosa substituïa una intervenció que des de l'Ajuntament i la ciutadania es considerava necessària i no resolta.

L'actual gestió del programa

La manera de gestionar aquest paquet ha estat per contracte de prestació de serveis i, durant els 11 anys en què hi ha hagut el concurs públic, l'ha guanyat l'Associació Esportiva Ciutat Vella, antiga Escola d'Iniciació Esportiva. L'import d'aquest programa és de 9.500.000 de ptes. anyals de despesa municipal, que acaben doblant-se a partir dels altres ingressos: tarifes, patrocini, subvencions, etc. El programa desenvolupa activitats de promoció esportiva amb 2.547 persones de totes les franges d'edat, amb la distribució que mostra el següent quadre.

Distribució de l'activitat del programa de promoció esportiva per franges d'edat durant l'any 1997

Franja d'edat	Participants
Educació física (horari escolar)	900
Esport escolar (extraescolar)	410
Competicions infància <17 anys	810
Adults	75
Gent gran	352
Total	2.547

Infància

El paquet de promoció esportiva amb la infància compta amb 2.120 practicants i ocupa el 83% de la gent de tot el programa. Organitza les activitats d'educació física en horari escolar i d'esport escolar en horari extraescolar a partir de les següents directrius:

- *Complicitat de la gestió amb les associacions de pares de les escoles.* El

programa ofereix activitats en les escoles que no tenen constituïdes associacions de pares; tanmateix també pot col·laborar amb les associacions de pares, per facilitar la gestió de les activitats esportives del seu centre: oferta d'entrenadors, suport logístic, marc de competició...

- *Coordinació amb els treballadors socials de la zona.* Des del programa es treballa la promoció esportiva, quan cal com a prevenció i, davant de determinades situacions, per a la reinserció i la promoció social. El contacte del programa amb educadors socials del districte és total. L'esport ha tingut la capacitat per motivar i treballar amb infants que marxaven de l'escola, i l'esport permet treballar normes, horaris, compromisos, esforç i treball d'equip, aspectes bàsics per al desenvolupament vital dels infants.

- *Utilització de les instal·lacions escolars.* El volum d'activitats del programa és impossible i innecessari de fer-lo a les instal·lacions esportives del districte, perquè senzillament no hi caben. Organitzar l'activitat extraescolar a les escoles i tenir una llarga tradició en aquest sentit és un element nou de la gestió. Es fan activitats a tots els centres públics de primària amb instal·lacions i a tres centres concertats.

- *Tendir a la normalització del marc de competició.* Fins ara el marc de competició entre els equips del districte eren els Jocs Escolars; no es participava a les lligues del Consell de l'Esport Escolar de Barcelona (CEEB) ni de les federacions

per les dificultats normatives amb aquestes organitzacions: problemes de documents (practicants estrangers), econòmics (pobresa), de desplaçaments (escassa col·laboració dels pares), de requeriments de les instal·lacions (enllumenat insuficient, pistes no reglamentàries), etc. El model no era el desitjat, perquè tendia a fer una competició marginal, només era el possible.

Enguany s'ha arribat a un acord amb el CEEB per integrar els nostres Jocs Escolars a les seves lligues, mantenint els primers nivells de competició en el propi territori del districte, però permetent l'accés a altres nivells de competició dels nostres participants. La col·laboració del CEEB ha estat clau en la flexibilització del tema dels papers i instal·lacions, el finançament de quotes i arbitratges, la realització de cursos d'àrbitres, la realització de les revisions mèdiques... La contrapartida que ens demana el CEEB és que dupliquem el nombre d'esportistes i que acompanyem els equips més ben classificats en els desplaçaments de finals de la lliga.

- *Fixació del preu.* Tot i que els ciutadans tenim el dret a la pràctica esportiva, aquest no és gratuït. L'Estat —i els ajuntaments en són part— ha de facilitar l'accés al dret, tot i que impliqui el pagament d'un preu per al practicant. El model que s'ha seguit a Ciutat Vella és l'estudi dels casos particulars amb requeriment de beca, però en cap cas la sistemàtica gratuïtat de les prestacions. El plantejament depassa el fet econòmic, i se centra més en la capacitat que té el

preu per filtrar situacions de poca motivació i per comprometre infants i pares en l'exercici de la pràctica esportiva. El que no es paga no es valora.

El fet d'introduir els preus i una intervenció tendent a la seva unificació i criteris de beca, evita competències irracionals entre les entitats o activitats, sobretot si tenim en compte que aquests preus estan sempre per sota del cost de l'activitat.

- *Equilibri entre els elements educatius i competitiu de l'activitat.* L'esport és educatiu, però també és competitiu i cal tenir-ho en compte per evitar la desmotivació dels infants i per treballar el fet de saber guanyar i saber perdre. La presentació del programa ja defensa el principi de l'esport per a tothom, però també el suport a l'esport de competició per tenir un model de motivació que permeti emmirallar els practicants més joves. L'Ajuntament vol tenir equips ben situats a les instal·lacions municipals esportives i, si és possible, que guanyin, sempre que hi hagi uns criteris de racionalitat en els usos de la instal·lació i en el finançament d'aquests equips.

- *Diversificar al màxim les modalitats esportives que s'ofereixen.* El futbol és el rei dels mitjans de comunicació i el futbol-sala és el rei de la pràctica esportiva. Si de la demanda depengués, fa anys que hauríem deixat de fer cap altre esport. En aquest moments el programa potencia, a l'horari extraescolar, les activitats de bàsquet amb la creació de l'Escola de Bàsquet i de Voleibol, amb la creació d'un club, sense deixar de fer fut-

bol perquè tampoc cal suïcidar-se. En horari escolar es potencia el tennis-taula i l'atletisme.

- *Valorar més els elements de procés que els d'activitat.* Pràcticament el 100% del programa d'esports descansa en el treball de processos; es defuig de les grans activitats puntuals, descontextualitzades, i quan es fan és per al reforçament dels processos de pràctica esportiva: cloendes d'activitats, festival de fi de curs...

- *Recerca d'elements de xarxa.* El volum d'activitats extraescolars en el districte és ampli i divers. A més de les esportives, n'hi ha que se centren més en el lleure cultural, i n'hi ha que treballen en la compensació dels problemes socials. L'oferta feta a aquestes entitats és que puguin tenir l'esport en el seu currículum d'activitats. Es tracta de donar-los suport perquè confeccionin equips, participin en el marc de competició o, senzillament, derivin infants a activitats esportives ja organitzades.

D'altra banda, en el marc de competició (Jocs Escolars) s'integren els equips propis i els equips de les altres entitats, la qual cosa genera una dinàmica de relació

que permet treballar els traspassos d'infants, els codis i normes de la competició, els temes de disciplina...

- *La qualitat.* Al llarg de tots aquests punts ja s'han esmentat els elements del programa i molts d'ells tenen a veure amb processos de qualitat; tanmateix, cal fer especial esment a aquest punt, perquè és un dels grans objectius del nostre Ajuntament.

Pel que fa al tema dels monitors de les activitats esportives, tenim garantida la seva qualitat quant a formació (pràcticament tots ells són estudiants d'INEF), per la garantia que implica el salari, i pel seguiment estret que fan els coordinadors del programa.

La millora de la qualitat del servei ha d'incidir en el punt més feble, el de la informació. Enguany ha estat el primer que publicitàvem totes les activitats esportives extraescolars i això ja ha estat un avanç. L'objectiu per a final de curs és la millora del retorn d'informació que es dona al pares de l'activitat feta pels seus fills, i a la vegada una millor informació a les escoles de les activitats esportives que s'hi realitzen, fora d'horari escolar. Cal buscar una complicitat més decidida de

les escoles perquè entenguin que amb el programa també són elles les que milloren les prestacions.

Gent gran

L'altre gran objectiu estratègic d'aquest bloc és la promoció esportiva feta amb la gent gran, amb dos grans grups d'activitats: la gimnàstica de manteniment i les activitats aquàtiques. En total, el 14% dels usuaris del programa estan inclosos en les activitats de gent gran.

La taxa d'envelliment de Ciutat Vella és la més alta de la ciutat; a més es tracta d'una població amb pocs recursos econòmics i amb xarxes familiars molt fragmentades. El problema de la solitud és més important que l'econòmic. L'objectiu per a la realització d'aquestes activitats és la promoció esportiva per a la salut i el manteniment, però també la creació d'una xarxa entre els participants per tal que aquests s'estructurin en aspectes similars als treballats en els grups d'autoajuda. Per això l'oferta esportiva s'acompanya d'activitats de lleure i culturals que facilitin espais de convivència. 🗝